

ФИНАНСИРАНЕ НА ЕНЕРГИЙНАТА ЕФЕКТИВНОСТ В ЦЕНТРАЛНА И ЮГОИЗТОЧНА ЕВРОПА

28 юни 2018 г.

София

Събитие, организирано от Изпълнителната агенция на ЕС за малките и средните предприятия (EASME) в рамките на договора за форуми за инвестиции в устойчива енергия, финансиран по линия на програма „Хоризонт 2020“ на Европейския съюз

EASME

Съдържание

Обща информация за събитието	3
Приветствия.....	4
Пленарна сесия 1. Европейска и национална политика.....	6
Европейска политика в подкрепа на инвестициите в енергийна ефективност.....	6
Финансиране на енергийната ефективност: Подкрепа от Европейски структурни и инвестиционни фондове (ЕСИ фондове).....	7
Мобилизиране на финансовия сектор за енергийна ефективност.....	8
Състояние на енергийната ефективност в България.....	10
Финансиране бъдещето на сградите в Централна, Източна и Югоизточна Европа	10
Паралелна сесия 2А: Подобряване на енергийната ефективност на жилищни сгради	12
Кредитна линия „Енергийна ефективност на жилищни сгради“ (REECL) — финансиране на енергийна ефективност на жилищни сгради в България	12
Модернизиране на многофамилни сгради чрез договаряне на енергийни характеристики в Латвия.....	13
Зелени домове и ипотеките: качество, здраве и финансови ползи за всички	14
Паралелна сесия 2В. Модернизиране на публични сгради за подобряване на енергийната им ефективност и ролята на ДПЕУ	15
Практическо ръководство, свързано с наръчника на Евростат за отчитане на договори за енергийна ефективност в публичния сектор	15
Перспективи на пазара на дружествата за предоставяне на енергийни услуги в България	16
Регионален център за обслужване на едно гише за обновяване на обществени сгради — опит от проекта CITYnvest и приложение в Родопския регион (България).....	17
Паралелна сесия 2С. Организиране на публичен диалог по финансирането на енергийна ефективност.....	19
Опитът на „Група финансови институции за енергийна ефективност (EEFIG)“	19
Свързване на политици и инвеститори чрез националните платформи за финансиране — австрийският опит (SEFIPA)	20
Дългосрочна стратегия на общините за мобилизиране на инвестиции в ефективно енергийно обновяване на сградния фонд.....	20
Паралелна сесия 3А. Да направим инвестициите в енергийна ефективност осъществими	22

Група на финансовите институции за енергийна ефективност (EEFIG): инструменти за поемане на гаранции и платформа за намаляване на риска от енергийна ефективност (DEEP)	22
Структуриране на проекти за енергийна ефективност, готови за инвеститори (проект за доверие на инвеститорите)	22
Българският фонд за енергийна ефективност и ролята на дружествата предоставящи енергийни услуги (ДПЕУ).....	23
Паралелна сесия 3В. Енергийна ефективност в промишлеността и сектора на малки и средни предприятия.....	25
Рамка за оценка и оптимизация на активи в устойчиви енергии (SEAF)	25
Инвестиции в енергийна ефективност и намаляване на емисиите на CO ₂ в Солвей Соди	25
Паралелна сесия 3С. Сигурни и достъпни енергийни услуги за Централна и Югоизточна Европа.....	27
Местни лидери с визия: създаване на планове за нисковъглероден преход в общностите от Югоизточна Европа.....	27
EuroPASE: Платформа за интегрирани подобрения на сградите в Европа	27
Достъпни енергийни услуги — практически опит в идентифициране и справяне с енергийната бедност	28
Заклучителна пленарна сесия.....	29
Кратки доклади на модераторите на паралелни сесии.....	29
Коментари от панела	30
Заклучителни бележки	31

Като част от инициативата „Интелигентно финансиране за интелигентни сгради“ Европейската комисия организира серия от „Инвестиционни форуми за устойчива енергия“, за да повиши капацитета на публични и частни заинтересовани страни и сътрудничеството между тях за разработване на широкомащабни инвестиционни програми и схеми за финансиране. Инвестиционните форуми за устойчива енергия ще включват над 30 събития в до 15 държави членки през периода 2016—2019 г.; информация за минали и предстоящи събития може да се намери на [уеб страницата на Инвестиционните форуми за устойчива енергия](#).

ОБЩА ИНФОРМАЦИЯ ЗА СЪБИТИЕТО

В Рамковата стратегия за енергиен съюз енергийната ефективност е определена като едно от нейните пет измерения и се посочва, че тя трябва да се третира като източник на енергия сама по себе си. Амбициозното „Парижко споразумение за климата“ също подчертава значението на енергийната ефективност. Инвестициите в енергийна ефективност са доказали, че са един от най-рентабилните начини за преход към нисковъглеродна икономика. Те не само помагат на ЕС да превърне амбициите си в областта на климата в реални действия, но също така носят значителни конкретни ползи за европейските граждани и дружества по отношение на околната среда, здравето, сигурността на доставките, по-ниски сметки за енергия, повече работни места и устойчив растеж.

Публичните средства не са достатъчни и за да се реализират мерките за енергийна ефективност в пълен обхват, трябва да се привлече значително частното финансиране. В този контекст енергийната политика следва да създава по-благоприятни условия за инвестиции, да насърчава търсенето на енергийна ефективност и да помага на потребителите да правят по-лесно инвестиции в енергийна ефективност.

По време на конференцията бяха споделени най-добри практики от Централна и Югоизточна Европа (CESEC), както и от други държави, по отношение на начините за финансиране на инвестиции в енергийна ефективност. Това включваше използването на частни фондове и на иновативни финансови инструменти, най-вече в секторите на строителството и промишлеността. Лекторите се фокусираха върху практическия опит в разработването и структурирането на инвестиционни програми.

Всички презентации и записи от събитието могат да се намерят на: https://ec.europa.eu/info/events/sei-forum-events/financing-energy-efficiency-bulgaria-and-other-countries-central-and-south-eastern-europe-2018-jun-28_en

ПРИВЕТСТВИЯ

Жечо Станков, заместник-министър, Министерство на енергетиката, Република България

Достиженията по време на българското председателство на ЕС в областта на енергийното портфолио (енергийна ефективност, възобновяема енергия и управление на енергийния съюз) са значителни и незадължителната цел за 32,5 % енергийна ефективност в ЕС до 2030 г. се приветства. Преработеното законодателство подкрепя креативността на държавите членки, и по-специално използването на механизмите по член 7 от Директивата относно енергийната ефективност за постигане на годишни икономии на енергия. Изискванията за докладване в тази връзка също са опростени.

Приветства се неотдавнашното стартиране на [Европейската обсерватория за енергийна бедност](#). Енергийната бедност вече е част от различни директиви на равнище Европейски съюз. 50 млн. души вече са засегнати. Мерките за подкрепа следва да им помогнат за избавяне от енергийната бедност и ще подобрят жизнените стандарти.

Съображенията, свързани с енергийната сигурност, също са важни — енергийната ефективност може да освободи мрежов капацитет и да повиши конкурентоспособността на отрасъла. Това е един от приоритетите на енергийния съюз и през следващите десет години трябва да се направи много за постигане на целите.

В тази връзка е необходимо да се гарантира, че са налице точните финансови инструменти. България работи с Норвегия, Исландия и Лихтенщайн по фонд за енергийна ефективност, за да се даде възможност на общините и на предприятията да въведат мерки за енергоспестяване (с бюджет от 33 млн. евро).

Отделните семейства и гражданите ще имат важна роля за реализирането на мерките за енергоспестяване. Това включва мерки за справяне със замърсяването на въздуха в големите градове.

България следва да бъде запомнена като държавата, която е поставила основите за следващото десетилетие.

Малина Крумова, заместник-министър, Министерство на регионалното развитие и благоустройството, Република България

Необходими са по-рентабилни средства за финансиране на подобряването на жилищни сгради, както и подход за партньорство за подпомагане на реализирането на целите на ЕС, по-специално за жилищните сгради. Държавите от Централна и Източна Европа са предприели много разнородни подходи по този въпрос. В жилищния сектор съществува огромен потенциал за подобрения, включително за намаляване на енергийната бедност и за цялостни екологични подобрения. Работата по тези цели ще намали разходите за здравеопазване.

Необходими са усилия при частните сгради, което означава, че са необходими усилия отвъд публичния сектор. Собствениците на сгради и бизнес общността трябва да предприемат действия, за да намерят подходящо финансиране и капитализация.

Текущото равнище на подпомагане в рамките на българската национална програма за енергийна ефективност за жилищни сгради не е устойчиво в дългосрочен план и е необходима нова дългосрочна визия. Ще бъде публикувана нова национална стратегия за жилищните сгради, която ще включва предложения за национално финансиране за енергийна ефективност.

Съществува необходимост от обмяна на опит между държавите от Централна и Източна Европа по отношение на добрите и лошите поуки.

Тудор Константиnescу, главен съветник на генералния директор по енергетика, Европейска комисия

Преработената [Директива относно енергийните характеристики на сградите](#) вече е публикувана и предстои публикуването на Директивата относно енергийната ефективност и на директивите относно енергията от възобновяеми източници. Комисията е благодарна за сътрудничеството си с България.

Директивата относно организацията на пазара все още не е финализирана и тя ще бъде договорена по време на австрийското председателство на ЕС.

Съществуват три основни тенденции, които регулират напредъка в енергийния сектор: подходите за декарбонизация, технологии (прехода от енергийна система, базирана на ресурси, към енергийна система, базирана на технологии) и системи.

По отношение на декарбонизацията, след Парижкото споразумение големите държави и замърсители, включително Бразилия и Китай, предприемат действия и промените ще се активизират много по-бързо. Потребителите обръщат все по-голямо внимание на енергийната ефективност и в резултат на това има значителни потенциални икономии. Започват да се ангажират и други сектори, дори секторът на газовата инфраструктура се стреми към декарбонизация (например използване на водород и биогаз).

По отношение на технологиите се наблюдава значително намаляване на разходите за технологии за възобновяема енергия, по-специално за вятърна и слънчева, както и по-ниски разходи за съхранение (разходите за батерии са намалели с 60—70 % през последните 5 години, а цените на другите технологии за съхранение също падат). В бъдеще енергийната система ще включва микс от централизирано производство, плюс децентрализирано съхранение. Потребителите ще се превърнат в произвеждащи потребители (производители потребители), а сградите и показателите за техническа интелигентност ще играят все по-важна роля. Цифровизацията ще реорганизира действащите лица в енергийната система и ще осигури по-голям контрол за крайните потребители.

По отношение на системния подход се повишава интересът към ефективност на цялата енергийна система — отделните части трябва да се сглобят по по-добър начин. Целта от 32 % възобновяема енергия за първичното потребление на енергия ще се преобразува в най-малко 55 % електроенергия. По отношение на крайното потребление 25 % е дялът за електроенергия, 30 % за транспорт, 40—45 % за отопление и охлаждане. Навлизането на възобновяемата енергия е по-слабо в някои сектори и трябва да се извърши секторна интеграция, тъй като това ще доведе до системна ефективност при енергийния преход. В

момента секторите за отопление и охлаждане използват 75 % изкопаеми горива, но около половината от европейския оперативен капацитет е близо до края на своя експлоатационен срок и ще трябва да се извършат радикални промени. Трябва да избегнем зависимостта от високовъглеродни решения, които биха имали дълготрайно въздействие.

Енергийната ефективност е важна във всички сектори, а гъвкавостта на енергийната система става все по-важна.

Въвеждат се широк набор от европейски програми за подпомагане в подкрепа на енергийния преход; те включват конкретна помощ за въгледобивните региони в преход, създаването на обсерваторията за енергийна бедност и на секретариата за чиста енергия за островите. Общите необходими инвестиции възлизат на около 177 млрд. евро годишно за периода от днес до 2030 г. Бюджетът на Европейската комисия ще играе голяма роля. Ще продължи интегрирането по линия на европейските структурни и инвестиционни фондове в размер на 70 млрд. евро, двойно повече средства от преди. Този процес трябва да се направлява, трябва да се създадат финансови инструменти и да се приобщи публичният сектор. С „Интелигентно финансиране за интелигентни сгради“ се цели преодоляване на основните пречки пред инвестициите в енергийна ефективност на сградите. Трябва да се подобри използването на наличната техническа помощ и трябва да се създаде еталон за такива дейности.

ПЛЕНАРНА СЕСИЯ 1. ЕВРОПЕЙСКА И НАЦИОНАЛНА ПОЛИТИКА

Модератор: Венета Цветкова, директор на дирекция „Енергийни проекти и международно сътрудничество“, Министерство на енергетиката, Република България

Европейска политика в подкрепа на инвестициите в енергийна ефективност

Клаудия Каневари, заместник-ръководител на отдел „Ефективност“, Генерална дирекция „Енергетика“, Европейска комисия

ЕС прие наскоро първия принцип на енергийната ефективност. През последните няколко десетилетия наблюдаваме намаляване на енергийното потребление в цяла Европа. Предвид това че енергийната ефективност не бива да пречи на икономическото развитие, е със сигурност ще има отделяне на показателите за потребление на енергия от тези за икономически растеж.

Продуктовата политика изигра важна роля за постигането на добри резултати, като все още са възможни незначителни допълнителни подобрения. В момента съществува необходимост от фокусиране върху други области с потенциал за икономии. Сградите и съответно финансирането играят ключова роля, както и ИКТ в енергийния сектор.

Съществува предварителна договореност относно изменената Директива за енергийната ефективност с цел за ефективност от 32,5 % за ЕС като цяло до 2030 г. Има предположения за удължаване на целта за годишни икономии след 2020 г. (член 7) и нови предложения за индивидуално измерване и фактуриране.

По отношение на Директивата относно енергийните характеристики на сградите, сега тя е по-стабилна по отношение на дългосрочните стратегии за реновиране и съществуват междинни референтни нива за 2030 г. и 2040 г., целева подкрепа за разгръщане на електронна мобилност, различен подход към инспекцията на сградите и по-сериозна роля за прилагане на строителния кодекс.

Европейската комисия изготвя документи с насоки по различни въпроси, включително инспекция на сградите и електронна мобилност, които следва да станат достъпни през идните месеци.

Инвестициите и финансирането са важни. През ноември 2016 г. стартира инициативата „Интелигентно финансиране за интелигентни сгради“ като част от пакета „Чиста енергия за всички европейци“. Тя се основава на заключенията на [Групата на финансовите институции за енергийна ефективност](#) с цел преодоляване на пречките пред цялостното участие на финансовия сектор при реализирането на енергийна ефективност. Инициативата „Интелигентно финансиране за интелигентни сгради“ е разработена въз основа на три стълба, и по-специално по-ефективно използване на публичните фондове, техническа помощ и окрупняване и минимизиране на риска. Казано по-общо, съществуват различни инструменти и дейности в Европейския съюз за увеличаване на финансирането за устойчив растеж. Например през март 2018 г. беше стартиран [план за действие за финансиране за устойчив растеж](#).

Финансиране на енергийната ефективност: Подкрепа от Европейски структурни и инвестиционни фондове (ЕСИ фондове)

Тонка Матич, асистент на програма, Генерална дирекция „Регионална и селищна политика“, Европейска комисия

Европейските структурни и инвестиционни фондове (ЕСИ фондове) са осигурили инвестиции в размер на 454 млрд. евро за периода 2014—2020 г. и включват пет фонда — Европейският фонд за регионално развитие (ЕФРР), Кохезионният фонд (КФ), Европейският социален фонд (ЕСФ), Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР) и Европейският фонд за морско дело и рибарство (ЕФМДР). От тях ЕФРР, КФ и ЕСФ са насочени към политиката на сближаване, по линия на която за периода 2014—2020 г. са предоставени 352 млрд. евро, с цел намаляване на неравенствата между европейските региони, засилване на икономическото, социалното и териториалното сближаване и допринасяне за стратегията „Европа 2020“ за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж.

В рамките на тези фондове съществува тематично концентриране, което включва приоритетна ос за преминаването към нисковъглеродна икономика. Поради това делът от общия бюджет, насочен за приоритета, е 20 % за по-развитите региони, 15 % за регионите в преход и 12 % за по-слабо развитите региони. Инвестициите в рамките на този приоритет включват възобновяема енергия, интелигентни мрежи и нисковъглероден транспорт, както и енергийна ефективност и иновации в нисковъглеродни технологии. Финансирането за енергийна ефективност е значително по-голямо (приблизително трикратно) за периода 2014—2020 г. в сравнение с периода 2007—2013 г.

За периода 2014—2020 г. е планирано насочването на 20 млрд. евро чрез финансови инструменти вместо чрез безвъзмездни средства. От тях втората най-видна категория (след конкурентоспособността на МСП) е нисковъглеродната икономика, която следва да получи инвестиции в размер над 3,5 млрд. евро чрез подобни механизми.

За бюджета на ЕС след 2020 г. текущите 11 тематични цели ще бъдат намалени на 5 цели на политиката. Енергийната ефективност съставлява част от целта за по-екологосъобразна, нисковъглеродна Европа. През следващия програмен период отново ще има тематична концентрация, като минималният принос за нисковъглеродния приоритет ще се повиши на 30 % от общите разходи.

Европейската комисия представи своите предложения в началото на май 2018 г. и сега подробностите се обсъждат от Съвета и от Европейския парламент. Планира се окончателните решения да бъдат взети до май 2019 г.

Мобилизиране на финансовия сектор за енергийна ефективност

Мартин Шьонберг, координатор на проект „Енергийна ефективност“, инициатива на ООН за финансиране на околната среда (UNEP-FI)

Парижкото споразумение определя цялостната рамка за намаляване на въглеродните емисии и представлява значителна инвестиционна възможност. Политика, данни и финанси трябва да бъдат обединени за решаване на проблема. Според прогнозите са необходими 400 млрд. щатски долара в световен мащаб за изпълнение на ангажиментите от Париж, около 1 трилион щатски долара на година трябва да се инвестират в нисковъглеродни технологии. Това оказва въздействие върху икономика като цяло.

Инвестициите в енергийна ефективност имат няколко движещи сили, а най-високите нереализирани потенциални икономии са в строителния сектор. Равнищата на инвестициите за енергийна ефективност са приблизително 240 млрд. щатски долара на година и те трябва да се повишат с около 6 пункта, за да се изпълни целта от 2 градуса по Целзий.

Проектите за възобновяема енергия представляват предимно стандартни проекти за финансиране и банките и инвеститорите разбират това. Сложността обаче се крие в класовете на инвестициите в енергийна ефективност, както и в обичайно по-малкия размер на сделките. Често пъти има също така свързани транзакции и може да е необходима допълнителна координация между екипите от страна на кредиторите.

За да се постигне интегриране на енергийната ефективност, най-напред трябва да се вземе под внимание концесионното финансиране, а след това преминаването към гаранции (свеждане до минимум на риска, а не веднага субсидия) и след това в крайния етап споделени стандарти.

Стандартизирането има много предимства и EFIG демонстрира това. Базата данни [DEEP](#) и [наборът от инструменти за поемане на гаранции за риска и оценка](#) са полезни инструменти в това отношение.

В допълнение [наборът от инструменти на Г-20 за енергийна ефективност](#), подпомогнат от 4 трилиона щатски долара инвеститорски капитал, проследява напредъка при прилагането на политиката на Г-20. Основният извод от това е, че балансът на публичните банки оказва въздействие. В публичните банки има 170 млрд. щатски долара активи, това не е достатъчно, за да се отговори на инвестиционното предизвикателство и поради това е нужна подкрепа от частни институции.

В процес на подготовка е третият етап от EEFIG, с три работни групи по предпроектно проучване, интегриране и мониторинг.

Кирил Величков, ОББ, директор, Дирекция „Европейски проекти и финансови институции“/KBC Group, ръководител на „Център за консултации по европейски финансови инструменти към KBC Group“

KBC има четири различни кредитни линии, свързани с устойчивост, и една от тях е опазване на околната среда и енергийна ефективност. Това се счита за значимо не само като бизнес възможност, но и като важна част от нагласата и културата на организацията.

Инвестиционните проекти за енергийна ефективност обикновено се характеризират с високо ниво на риск, изискват по-дълги периоди за изплащане и често пъти клиентите може да не разполагат с достатъчно обезпечение. Те могат да бъдат подпомогнати ефективно чрез стандартни заеми и чрез помощ от европейските структурни фондове. KBC управлява около 30 финансови инструмента.

Ако даден клиент се обърне към KBC по отношение на нов проект, те могат да му помогнат да се опита да получи безвъзмездни средства. По отношение на финансовите инструменти те могат да му помогнат да получи нисколихвен заем (напр. от ЕИБ, ЕБВР, Българската банка за развитие и т.н.). Сега основният въпрос за банките не е ликвидността, а какво да правят с наличната ликвидност. Основният проблем, пред който са изправени, е рискът. В това отношение може да се използва втора група финансови инструменти за смекчаване на риска, напр. чрез финансиране по линия на JEREMIE, което може да осигури 80 % покритие на риска.

Кредитните линии [REECL](#) и [BEERECL](#) са примери за отлично сътрудничество с публичните органи. REECL е осигурила 10 000 потребителски кредита. При BEERECL кредитите се осигуряват с безвъзмездни средства.

Когато през 2011 г. се появи програмата JEREMIE, тя предложи до 80 % покритие на инвестиционния риск. Много хора не знаеха за това и искаха безвъзмездни средства, а не финансови инструменти. Беше необходима година, за да се популяризира програмата сред клиентите, а след това хората започнаха да питат за JEREMIE, а не за безвъзмездни средства за енергийна ефективност. Програмата започна да се свързва с преференциални кредити за бизнес.

KBC желае да разбере бъдещото планиране на многогодишната финансова рамка, да види опростяване на някои процедури и преодоляване на някои слабости на съществуващите инструменти.

Като цяло, на банките следва да се гледа не само като на финансови посредници, а като партньори за всеки, който се интересува от енергийна ефективност.

Състояние на енергийната ефективност в България

Ивайло Алексиев, изпълнителен директор, Агенция за устойчиво енергийно развитие, Република България

Целта на българския [Национален план за действие за енергийна ефективност](#) е осигуряването на 18 300 КТОЕ икономии на енергия до 2020 г. Въведена е схема за задължения за енергийна ефективност, която беше стартирана през 2008 г., съгласно която електроснабдителните предприятия са основните действащи лица. По тази схема беше осигурена подкрепа за програма за реновиране на жилищните блокове.

През изминалите няколко години националната цел е била изпълнена на 67 %, но с добро мобилизиране на мерки за ефективност е възможно да бъде постигната целта за енергоспестяване от 20 %.

По отношение на крайното потребление на енергия се наблюдава 72 % увеличение на енергийната ефективност в сектора на промишлеността, но потреблението на енергия в сектора на услугите се е увеличило. В 92 % от транспорта се използват течни горива и енергийната интензивност се е увеличила. По отношение на домакинствата потреблението на енергия се е увеличило с 2,5 %, а същевременно енергийната ефективност се е подобрила с 3,5 %.

Данните сочат, че мерките за подобрения в сектора на промишлеността са се изплатили за по-малко от три години, но в този сектор продължава да има голям потенциал за икономия на енергия. За домакинствата периодът на изплащане обикновено е по-дълъг, в някои случаи над 20 години. Наблюдава се по-широко прилагане на някои мерки за реновиране с ниски разходи, например подмяна на котли. Освен това съществува значителен неизползван потенциал в жилищния сектор.

Съществува голям потенциал за насърчаване на енергийната ефективност в България. Необходима е дългосрочна програма, която осигурява модернизация на 11 млн. m² обществени сгради, необходими са около 160 млн. евро инвестиции в ДПЕУ до 2020 г., за да се гарантира изпълнението на повече ремонтни работи.

Финансиране бъдещето на сградите в Централна, Източна и Югоизточна Европа

Юлиян Попов, председател на борда на директорите, Институт за ефективност на сградите в Европа, (BPIE)

В региона на Централна и Югоизточна Европа публичните средства се използват предимно в подкрепа на мерки за енергийна ефективност (т.е. безвъзмездни средства) и не се прилагат като финансови инструменти. Привличането на частно финансиране ще е важно, но публичното финансиране само по себе си няма да бъде достатъчно за реализиране на целите — необходими са 40 млрд. евро за модернизиране на цяла България през следващите 20 години. Жилищният сграден фонд на България се нуждае от много сериозно модернизиране, голям брой хора живеят в остарели сгради с недобро

отопление. Собствениците на жилища не желаят или не очакват 100 % безвъзмездно финансиране. Икономите от енергийна ефективност следва да станат източник на финансиране за по-нататъшни мерки за енергийна ефективност. Публичните средства следва да се разглеждат като финансов инструмент и следва да дадат тласък за частни инвестиции; това би отключило необходимите инвестиции.

Ако дори 5 % от българския фонд за модернизиране, който разполага със 100 млн. евро, бяха заделени за техническа помощ, обучение, мониторинг и иновации, сега модернизирането щеше да е много по-значително. С повече инвестиции в обучение по технологии и техники за енергийно управление след 20 години България би имала същия жизнен стандарт като другите държави в Европа.

ПАРАЛЕЛНА СЕСИЯ 2А: ПОДОБРЯВАНЕ НА ЕНЕРГИЙНАТА ЕФЕКТИВНОСТ НА ЖИЛИЩНИ СГРАДИ

Модератор: Иван Илиев, началник на отдел, Дирекция „Жилищна политика“, Министерство на регионално развитие и благоустройството, Република България

Кредитна линия „Енергийна ефективност на жилищни сгради“ (REECL) — финансиране на енергийна ефективност на жилищни сгради в България

Галена Колева, главен банкер, Финансови институции, ЕБВР

Борис Петков, консултант на проект, „Кредитна линия за енергийна ефективност на жилищни сгради“

Инвестициите в устойчива енергия и проектите за опазване на околната среда са приоритет за ЕБВР от самото ѝ създаване. ЕБВР разполага с екип, посветен на енергийната ефективност, и добре развита интегрираща програма за [преход към екологосъобразна икономика](#). Тази програма работи по диалога относно политиката, техническа помощ, проекти и инвестиции, и по този начин обхваща целия жизнен цикъл на проекта. В резултат на програмите, финансирани от ЕБВР, са постигнати икономии на 85 млн. тона CO₂ годишно (два пъти размера на годишните емисии на Швеция).

Установено е, че са необходими повече безвъзмездни средства за преодоляване на пазарните пречки пред инвестициите в енергийна ефективност, както и недостатъчната информираност на крайните потребители, недостатъчното познаване на енергоспестяващите технологии и продукти, липсата на капацитет във финансовите институции. Установено е също така, че с времето все по-малко се разчита на безвъзмездни средства в региона. ЕБВР счита, че безвъзмездните средства следва да бъдат насочени към специфични мерки или специфични сектори на обществото или бизнеса.

Моделът на кредитната линия за енергийна ефективност на жилищни сгради ([REECL](#)) функционира от 2005 г. досега и беше първият подобен механизъм, свързан с енергийна ефективност, въведен от международна банка. По тази програма ЕБВР отпуска кредитни линии на банки партньори (в този случай 6) и те отпускат кредити на крайни потребители. Те са заинтересовани лица от жилищния сектор, асоциации на собственици и доставчици на услуги (управители на етажна собственост и дружества за енергийни услуги). Сформиран е екип по проекта, който предоставя техническа помощ на крайните потребители, подпомаган от друг проектен фонд.

Първоначално програмата предлагаше кредит за дома на отделни физически лица, но поради малкия пазар за тези продукти към онзи момент се наложи банките да адаптират своите кредити за енергийна ефективност. Във втория и третия етап на програмата кредит можеше да се отпуска на асоциации на собственици на жилищни сгради. Това спомогна за насърчаване на култура на признаване на асоциациите на собствениците на жилищни сгради за юридически лица. ЕБВР работи с няколко дружества за фотоволтаици и монтаж на термомпомпи, както и за модернизирани сгради. През последните години в повече

сгради се монтират и вентилационни системи. REECL работи с дружества за комунални услуги и голям брой проекти на етажна собственост са изготвени съвместно с партньорски организации. Общо до момента 55 000 крайни потребители са реализирали приблизително 11 000 тона нефтен еквивалент икономии на енергия за година.

Модернизиране на многофамилни сгради чрез договаряне на енергийни характеристики в Латвия

Николас Станчиов, председател на борда на латвийския „Балтийски фонд за енергийна ефективност“

Латвийският Балтийски фонд за енергийна ефективност ([LABEEF](#)) е финансов инструмент, насочен към панелните сгради от Съветската епоха, от които в Полша има около 1 млрд. m², а в България 95 млн. m².

LABEEF и екосистемата на свързаното с него дружество за енергийни услуги се подпомагат от два проекта по „Хоризонт 2020“ ([Sunshine](#) и Accelerate Sunshine) и са клиенти на ЕФВР. В момента се извършва работа по около 30—80 сгради, като се комбинират познания по финансиране, технологии, стандартизация на проекти и познания за хората — проектът признава необходимостта от координиране на всички заинтересовани лица спрямо нуждите на крайните бенефициери.

Работата по стандартизацията засяга регулаторните и правните рамки и стандартните гаранции към крайните бенефициери — те се интересуват от безопасност, ползи за здравето, достъпност и удобство, а не задължително от енергийна ефективност. Гаранциите трябва да са осъществими, а достъпът до средства за разрешаване на спорове следва да се определи официално, за да се повиши също така доверието в процеса на модернизиране. Съществува необходимост от стандартна таксономия на строителните работи. Рискът и възнаграждението също трябва да се стандартизират. Процентът на неизпълнение за източноевропейските комунални услуги е по-малък от 3 % преди възстановяване на дълга — ако рискът за връщане на средствата е нисък, тогава цената на капитала също следва да е ниска. При достатъчен мащаб програмата става нещо повече от финансиране на проект и това спомага също така за понижаване на разходите.

По програмите LABEEF извършването на работите е отделено от текущото връщане на средства. Първоначалното кредитиране е за дружества за енергийни услуги, за да реализират цели, подлежащи на изпълнение. След това се включват местните търговски банки, които поемат текущото връщане на средства и свързания риск.

В Латвия сключването на договор с първата сграда отне година и половина, една година за следващата сграда, а три сгради бяха модернизирани през следващата година — дейността набира скорост.

Използваният подход има ясни ползи — поставя се акцент върху качеството, рискът при изпълнение и рискът за плащане са отделени, има отделно краткосрочно и дългосрочно финансиране, подходът дава възможност за мащабиране, окрупняване и намаляване на риска.

Зелени домове и ипотечи: качество, здраве и финансови ползи за всички

Теодор Харасим, експерт по проекти, „Зелени домове“, Съвет за зелени сгради, Румъния

Съществува най-добър момент за правилно инвестиране в една сграда, в началото на проекта, и необходимост от превръщане на дългосрочните ползи в незабавни ползи за домакинствата. Не трябва да се мисли само за лихвените проценти за погасяване на ипотеката, а трябва да се вземат под внимание ипотеката, плюс енергийните разходи, плюс разходите, свързани с въздействието върху здравето, плюс разходите за ремонт. Пресрочването на ипотеката е свързано също и с лошото здравословно състояние.

При зелените ипотечи има 32 % по-малко пресрочване на ипотечи и 8 % повишаване на стойността на активите. [Румънският съвет за зелени сгради](#) работи, за да гарантира, че сертификатите за енергийни характеристики са възможно най-точни и че критериите за екологосъобразност се спазват по отношение на жилищата. Някои банки партньори вече разработиха продукти. Райфайзен банк предлага продукт „зелена ипотека“ с облекчени лихви както за ипотечи с фиксирани, така и за ипотечи с променливи лихвени проценти.

До момента по румънската програма за зелени ипотечи са в ход 22 проекта, включващи общо 7 553 жилища. Беше разработен етикет „доставчик на решения за зелен дом“ и това включва достъп до списък с предварително одобрени технически решения, сертифицирани автоматично за строители.

ПАРАЛЕЛНА СЕСИЯ 2В. МОДЕРНИЗИРАНЕ НА ПУБЛИЧНИ СГРАДИ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ НА ЕНЕРГИЙНАТА ИМ ЕФЕКТИВНОСТ И РОЛЯТА НА ДПЕУ

Модератор: Христо Вълев, организационен секретар, Алианс за енергийна ефективност в България

Практическо ръководство, свързано с наръчника на Евростат за отчитане на договори за енергийна ефективност в публичния сектор

Роберт Пернета, съветник финансови инструменти, Европейска инвестиционна банка

Потенциалът, предлаган от енергийно ефективните решения, като например договорите за енергийна ефективност (ДЕЕ), е изтъкван многократно, а новите правила за отчитане на ДЕЕ, посочени от Евростат в неговата последна [насока](#) от септември 2017 г., демонстрират нарастващ интерес към този въпрос. В новата насока Евростат променя своя подход към отчитането на ДЕЕ в публичния сектор, като разширява значително броя на случаите, при които за такива договори може да се използва задбалансовата част на отчета. По този начин една от основните пречки пред тяхното по-нататъшно развитие може да бъде преодоляна.

Пълният потенциал на пазара за ДЕЕ не е проучен поради няколко фактора: липса на информация и знания; липса на доверие и доказани резултати; възможностите на организаторите на проектите за разработване на проекти; процесите на доставка; статистическо обработване на ДЕЕ, достъп до финансиране за доставчици на ДЕЕ; конкуренция при инвестиционните безвъзмездни средства (по-специално ЕСИ фондове).

За да се улесни прилагането на новите правила на национално равнище и да се повиши въздействието на публичните инвестиции, ЕИБ и Евростат изготвиха съвместно ръководството за специалисти. Беше преценено, че предишните правила за статистическо обработване на ДЕЕ оказват отрицателно въздействие върху пазара за ДЕЕ в публичния сектор.

Според прегледа на пазара присъствието на безвъзмездни средства все още е твърде осезаемо и те се конкурират с пазарно обусловени решения, като например ДЕЕ. Това пречи на развитието на стабилен пазар за ДЕЕ, който би предложил много инвестиционни възможности и създаване на работни места. На основата на тези изводи и под натиска на държавите членки Евростат реши да преразгледа и адаптира правилата за статистическо обработване.

Насоката на Евростат от 2017 г. създаде възможност за ДЕЕ от „задбалансовата част на отчета“. Тя е насочена към концепцията за „икономическа собственост“, при която се обръща внимание на това кой поема най-много рискове и получава най-много възнаграждения.

Насоката на Евростат от 2017 г. беше предназначена за статистици и счетоводители, и следователно и [Ръководството за специалисти](#) от 2018 г., което превръща общите правила в конкретни разпоредби. Ръководството обхваща типични договорни разпоредби и структури, и като официално ръководство на Евростат е референтна точка за консултации и решения на Евростат по отношение на ДЕЕ. Ръководството обхваща общо 16 теми и взема под внимание договорите за енергийна ефективност, финансирани от частни изпълнители на ДЕЕ, с минимална продължителност на договора 8 години. То разглежда активите, свързани с енергийна ефективност, включително възобновяемата енергия.

Следва да се отбележи, че правилата на Евростат се отнасят за статистическото обработване в държавните сметки, а не за счетоводните правила/практики и бюджетирание.

ЕИБ също подпомага изпълнението на ДЕЕ и има активни програми, като например „Частно финансиране за енергийна ефективност“ ([PF4EE](#)), която действа например в Хърватия. ЕИБ също така подпомага изпълнението на проекти за ДЕЕ чрез национални и общи за ЕС събития за повишаване на информираността; консултантски услуги и услуги за техническа помощ за изготвяне на проекти, както и проектирането на специализирани финансови инструменти и инвестиционни платформи.

Перспективи на пазара на дружествата за предоставяне на енергийни услуги в България

Кирил Райчев, председател, Алианс за енергийна ефективност България

От 2006 г. досега 95 % от договорите за енергийна ефективност в България са сключени от [Алианса за енергийна ефективност](#). При натрупания опит са установени два вида пречки: незначителни и значителни.

Тези пречки касаят структурирането на проекта от възлагащите органи, които често пъти не разполагат с ресурси за провеждане на проучвания за осъществимост и анализи на различни решения, и поради това изпитват затруднения при изготвянето на осъществими предложения. Тръжните процедури също могат да се разглеждат като пречка поради строгите определения на изискванията, сложните набори от разпоредби и закони и сложните методи на изчисление. Например по закон дружествата за предоставяне на енергийни услуги нямат право да извършват проучвания за осъществимост и следва да се фокусират единствено върху енергоспестяването. Договорите също все още не са стандартизирани, което увеличава оперативните разходи и може да попречи на безпроблемното изчисляване на разходите/ползите.

Сами по себе си публичните безвъзмездни средства няма да са достатъчни, за да се експлоатира максимално разширяващият се пазар за енергийна ефективност в България, очакван до 2030 г., и за да се реализира пълният му потенциал. Необходимо е отключването на частни инвестиции. Публичните средства следва да се използват само за техните мултипликативни ефекти. Необходим е специален инструмент за дружествата за предоставяне на енергийни услуги, както и по-голям брой добре структурирани и осъществими проекти, по-голямо обобщаване и супер дружество за предоставяне на енергийни услуги, което да може да оперира на по-голям пазар и с по-големи проекти.

Регионален център за обслужване на едно гише за обновяване на обществени сгради — опит от проекта CITYnvest и приложение в Родопския регион (България)

Ерика Ханай, директор на проекта, GRE Liege

[GRE-Liege](#) се занимава със създаване на работни места и не е специализирана енергийна агенция, но обмисля групирането на проекти и се интересува от потенциала за енергоспестяване на сградите. Беше създадена организация за обслужване на едно гише и единадесет публични организации/сгради изготвиха съвместен проект, заедно с една болница. Беше взето решение да се кандидатства за финансиране от ЕС за техническа помощ за групиране на общини. Проектът заработи с техническа помощ в размер на 2 млн. евро от [Европейския фонд за енергийна ефективност](#) с очакван множител на крайната инвестиция с коефициент 29. По-големите местни органи обикновено разполагат с екип, който може да решава такива въпроси, но по-малките не разполагат с такъв.

В крайна сметка бяха сключени договори за енергийна ефективност на стойност около 60 млн. евро с 36 млн. евро капиталови разходи. Програмата създаде работни места в рамките на региона и постави акцент върху обучение, извършено в рамките на проекта. Местните органи, които желаят да се присъединят, трябва да приемат да се присъединят към тръжната агенция, да работят по договори за енергийна ефективност и да групират сградите в обединения.

По проекта [RenoWatt](#) беше взето решение да се финансират договорите за енергийна ефективност чрез дълг в баланса на общината. В този момент насоката на Евростат беше ориентирана в тази посока и обикновено е по-евтино нещо да се финансира по този начин. Сключването на договори се преценява най-добре от общината или енергийната агенция, необходим е доверен общ орган, вместо да се разчита на предполагаеми лични интереси от сектора на дружествата за предоставяне на енергийни услуги. RenoWatt е неутрален и публичен, той е позициониран между дружествата за предоставяне на енергийни услуги и публичния сектор. Комуникацията е важна, за да се преодолее всяка потенциална липса на доверие от местните органи.

Иванка Панделиева-Димова, мениджър проекти, Енергиен център София, България

[Rhodoshop](#) произтича от проекта [CITYnvest](#). Този проект по програмата „Хоризонт 2020“ беше насочен към популяризиране на иновативно финансиране за насърчаване на инвестициите в проекти за енергийна ефективност и предостави конкретни решения за трите участващи пилотни региона — белгийската провинция Лиеж, българския регион Родопи и испанския регион Мурсия.

В рамките на проекта CITYnvest в Родопите бяха проведени много дейности, включително проучване на текущото състояние на проектите за енергийна ефективност, изготвяне на план за действие на основата на реплика на модела RenoWatt и консултация с местни органи за прилагане на модела RenoWatt. Тези дискусии и решения имаха за цел да проучат възгледите на общинските съвети относно създаването на организация за обслужване на едно гише за проекти за енергийна ефективност в Родопите, като моделът RenoWatt да се адаптира към местните условия.

Rhodoshop е съвместно начинание на шест новаторски общини в сътрудничество с други ключови действащи лица, като например Асоциацията на родопските общини (АРО) — организацията домакин на Rhodoshop, Енергиен център София (който осигурява управление и координационна подкрепа за Rhodoshop) и GRE-Liege (подизпълнител за изграждане на капацитет на служителите на Rhodoshop и текуща подкрепа през оперативната фаза на Rhodoshop).

През 2016 г. Rhodoshop получи финансиране по линия на „Хоризонт 2020“ чрез поканата за представяне на предложения за проекти в областта на енергийната ефективност, озаглавена „Помощ за разработване на проекти“ (ПРП). Неговите основни сектори на дейност са обществени сгради и улично осветление. Бяха наети 3 служители на пълен работен ден и 1 на непълен работен ден; всички те бяха обстойно обучени по правните, икономическите и техническите аспекти на проектите.

Обслужването на едно гише помага на родопските общини да обезпечат финансиране, като се вземат под внимание организационните, административните, правните и финансовите аспекти. То също така помага на местните органи в региона да натрупат технически, икономически, правни и административни експертни познания за по-широко прилагане на енергийната ефективност в малки селски общини. Освен това то запълва празнотата между собствениците на проектите и тези, които ги финансират, като осигурява инвестиционни проекти, готови за финансиране от банки, и преодолява чрез групиране пречките, свързани с малкия размер на проектите.

ПАРАЛЕЛНА СЕСИЯ 2С. ОРГАНИЗИРАНЕ НА ПУБЛИЧЕН ДИАЛОГ ПО ФИНАНСИРАНЕТО НА ЕНЕРГИЙНА ЕФЕКТИВНОСТ

Модератор: Димитър Дуков, изпълнителен директор, Български фонд за енергийна ефективност и възобновяеми енергийни източници

Опитът на „Група финансови институции за енергийна ефективност (EEFIG)“

Род Янсен, председател, Енергийна ефективност в промишлени процеси и член на EEFIG

Групата финансови институции за енергийна ефективност ([EEFIG](#)) беше създадена през 2013 г. от Генерална дирекция „Енергетика“ на Европейската комисия (ГД „Енергетика“) и инициативата на ООН за финансиране на околната среда (UNEP FI). Тя започна отворен диалог и създаде работна платформа за публични и частни финансови институции, представители на промишлеността и експерти от сектора, за да се установят пречките пред дългосрочното финансиране за енергийна ефективност и за да се предложат политика и пазарни решения за тях. Тя ангажира 120 активни участници от 100 организации.

През февруари 2015 г. EEFIG представи своя доклад [„Енергийна ефективност — първото гориво за икономиката на ЕС: как да се задействат финансови инвестиции за енергийна ефективност“](#), който показва значителен напредък в разбирането и познанията за въпросите, свързани с финансирането на енергийна ефективност. Неговите препоръки както за сградите, така и за секторите на промишлеността все още се разглеждат от EEFIG, Европейската комисия, Г-20 и много други. Докладът съдържа редица препоръки в области, включващи гарантиране за дълг и капиталови инвестиции, оценка на риска и свързани капиталови изисквания за дългосрочни инвестиции за енергийна ефективност, преодоляване на пречките за разширяването на пазара за зелени ипотeki и проверка на използването на факторингови средства за договори за енергийна ефективност.

Вторият етап на EEFIG беше базиран до голяма степен на два основни резултата. Най-напред през ноември 2016 г. беше стартирана Платформата за намаляване на риска за енергийна ефективност ([DEEP](#)) на EEFIG с над 7 800 проекта в обща за ЕС база данни с отворен код за подобряване на споделянето на съществуващи проекти за енергийна ефективност в сектора на сградите и промишлеността и за техния прозрачен анализ. След това през юни 2017 г. беше стартиран [набор от инструменти за осигуряване на гаранции](#) на EEFIG. Наборът от инструменти е насочен по-конкретно към финансови институции, които търсят начини за проектиране на по-добри финансови продукти за инвестиционни проекти за енергийна ефективност.

Изключително важно е да се въздейства на финансовата общност, за да участва активно в нашия преход към нисковъглеродна енергия. Това е особено важно за енергийната ефективност, където финансовите институции традиционно имат по-малък опит и капацитет за анализиране на кредитоспособността на мерките за енергийна ефективност. Предизвикателството, свързано с енергийната ефективност, изисква също така значителни инвестиции. Поради това е от изключителна важност финансовата общност да

бъде изцяло отдадена и готова. EEFIG е един от начините с важно значение за пълното ангажиране на финансовите институции.

-По-късно през 2018 г. ще стартира последваща инициатива, EEFIG 3.0. Необходимо е заинтересованите лица от сектора да продължат да дискутират въпроси с финансовата общност, с Комисията и UNEP-FI. Не може да се разчита единствено на законодателството. Особено важно е незаконодателни инициативи, като EEFIG, да обединят заинтересованите лица.

Свързване на политици и инвеститори чрез националните платформи за финансиране — австрийският опит (SEFIPA)

Клеменс Пьочл, управляващ съдружник, Енергийни промени

[SEFIPA](#), австрийската платформа за финансиране на устойчива енергия, има за цел да предостави набор от работни пакети, предназначени за преодоляване на предизвикателствата при финансирането на енергийната ефективност. Това включва серия от лаборатории за финансиране, които представляват форуми за улесняване на диалога, включително ангажиране на институционални инвеститори, осигуряване на инвестиции в соларни фотоволтаици в жилищни сгради с много апартаменти и увеличаване на привлекателността на сключването на договори за енергийна ефективност. Работата показва необходимостта от задълбочени срещи лице в лице и необходимостта от материал, съответстващ на националните условия и на променящите се политически рамки.

Дългосрочна стратегия на общините за мобилизиране на инвестиции в ефективно енергийно обновяване на сградния фонд

Драгомир Цанев, изпълнителен директор на ЕнЕфект, Център за енергийна ефективност

Основните цели на [ЕнЕфект](#) са да допринеса за разработването на политика за енергийна ефективност на всички управленски нива в България с оглед осигуряване на икономически и екологични ползи за държавата. ЕнЕфект подпомага процеса на институционално развитие и изграждане на капацитет в България като предварително условие за иницирането, разработването и реализирането на проекти и програми за енергийна ефективност, и подпомага трансфера на технологии и обмена на опит и информация.

ЕнЕфект е разработил и/или подпомогнал разработването на над 60 общински енергийни програми, като е използвал различни иновативни финансови схеми и механизми. Беше разработена серия от енергийни одити, използващи специализиран софтуер за моделиране и оборудване за техническо измерване, и резултатите бяха свързани с финансиране. Беше извършено изграждане на капацитет чрез обучение за идентифициране на проекти, разработване на проекти, бизнес планиране и местно енергийно планиране.

Целият този опит беше приложен съвкупно при модернизирани обществени сгради в

община Горна Малина, където бяха комбинирани различни източници на финансиране и бяха моделирани различни сценарии за удобство/енергоспестяване, за да се изготви програма за значително енергоспестяване, която да бъде широко приета от потребителите. Бяха установени редица фактори за успех, включително необходимостта от изграждане на доверие, обмисляне на нестандартни форми на финансиране и внимателно планиране на реализирането стъпка по стъпка.

ПАРАЛЕЛНА СЕСИЯ ЗА. ДА НАПРАВИМ ИНВЕСТИЦИИТЕ В ЕНЕРГИЙНА ЕФЕКТИВНОСТ ОСЪЩЕСТВИМИ

Модератор: Марко Марков, старши финансов експерт по енергийна ефективност и възобновяема енергия, ECONOLER

Група на финансовите институции за енергийна ефективност (EEFIG): инструменти за поемане на гаранции и платформа за намаляване на риска от енергийна ефективност (DEEP)

Иво Георгиев, ръководител на проект „Финансиране на зелена енергия и устойчивост“, COWI

Групата на финансовите институции за енергийна ефективност ([EEFIG](#)) осигурява работна платформа за около 120 участници от над 100 институции, предимно представители на финансовия и енергийния сектор.

През нейния първи етап беше извършено [голямо проучване](#) на пречките на пазара за осъществяване на инвестиции в енергийна ефективност. Установените ключови фактори включваха липса на налични доказателства и липса на общи процедури и стандарти за оценяване на проекти.

Тези две пречки впоследствие бяха преодолени чрез създаването на два инструмента, [платформата за намаляване на риска от енергийна ефективност](#) и [инструментите за поемане на гаранции за енергийна ефективност](#). DEEP е най-голямата база данни в Европа за сравнителен анализ на енергийната ефективност и амбицията е да достигне обем от данни за над 20 000 проекта през следващите 4 години. Тя използва данни за реализирани мерки за енергийна ефективност. Българският фонд за енергийна ефективност и възобновяеми енергийни източници предоставя данни за базата данни. Цялостно обобщените данни от DEEP сочат, че проектите за енергийна ефективност, реализирани в сгради, имат средна възвращаемост от 5 години и средно ниво на икономии на разходи от 2,5 евроцента за kWh. За проекти в промишления сектор средната възвращаемост е 2 години, а средното ниво на икономии на разходи е 1,2 евроцента за kWh.

Инструментите за поемане на гаранции имат за цел да позволят на инвеститорите да оценяват по-добре риска и стойността на инвестициите в енергийна ефективност. Един [раздел от уеб сайта](#) представлява жив документ, съдържащ примери за добри практики.

Структуриране на проекти за енергийна ефективност, готови за инвеститори (проект за доверие на инвеститорите)

Петър Сеизов, старши консултант, Денкшат

Проектите за енергийна ефективност все още не отговарят на изискванията на капиталовите пазари — няма два подобни договора или проекта, нито две еднакви оценки на риска. Тази липса на стандартизация откъм техническата страна затруднява финансовите институции да развият професионален капацитет.

Проект за доверие на инвеститорите ([ПДИ](#)) беше изготвен, за да се преодолее тази липса на стандартизация. Той има за цел да смекчи риска за собствениците на сгради и да намали разходите за комплексна проверка. Проектът предлага безплатни инструменти и ресурси, включително протоколите за доверието на инвеститорите, които описват процеса на изготвяне на проекта. ПДИ предлага сертифициране за проекти за енергийна ефективност чрез сертифициране на проекти за енергийна ефективност, готови за инвеститори ([IREE](#)), което обхваща целия жизнен цикъл на проекта и се извършва преди вземането на инвестиционно решение.

До момента са подпомогнати над 30 проекта в цяла Европа, а идеята е подходът да стане приложим във всички държави. Освен това ПДИ разполага с инвеститорска мрежа, в която в момента членуват 18 финансови институции. Сертифицирани са също така повече от 30 организации за разработване на проекти.

ПДИ може да се използва за енергийни проекти за сгради, промишлени цели, улично осветление и централно енергоснабдяване. Разработените протоколи описват стандарти, видове данни, които да се събират, квалификации на инвеститорите, най-добри практики в сектора и други свързани фактори.

Използването на ПДИ и IREE носи ползи за всички участници на пазара. За инвеститорите те намаляват разходите за комплексна проверка и ускоряват поемането на гаранции; за лицата, разработващи проекти, те увеличават процента на одобрение на предложения за проекти и могат да осигурят отличителни характеристики на пазара.

Българският фонд за енергийна ефективност и ролята на дружествата предоставящи енергийни услуги (ДПЕУ)

Асен Шарлийски, заместник-изпълнителен директор, Български фонд „Енергийна ефективност и възобновяеми източници“

[Българският фонд „Енергийна ефективност и възобновяеми източници“](#) (ФЕЕВИ) беше създаден чрез Закона за енергийната ефективност. Неговата основна цел е да финансира проекти за енергийна ефективност и той остава единствената агенция в България, посветена на финансирането на проекти за енергийна ефективност. Първоначалната капитализация беше осигурена от многобройни донори, включително от Световната банка.

Фондът финансира модернизации на топлинни инсталации, модернизации на улично осветление, комбинирано производство на топлинна енергия и електроенергия и възобновяеми източници на енергия (за собствено ползване, а не за стопанска цел) и развива дейност в обществени сгради, болници, училища и други промишлени процеси.

Процесът на отпускане на кредит започва с енергиен одит, чието извършване може да отнеме до един месец. След това следва процес на одобрение, който може да отнеме 6—9 месеца, а дори и повече за общини, където е необходимо да се извършат процедури за възлагане на обществени поръчки.

Фондът работи чрез кредити, а не чрез безвъзмездни средства, и може да изкупува вземания (като получава бъдещи плащания от проекти като допълнително обезпечение), използвани за финансиране на дружествата за предоставяне на енергийни услуги и

модели за ДЕЕ. Фондът може също така да предоставя съфинансиране успоредно с други кредитори. Кредитите трябва да бъдат на стойност между 30 000 EUR и 3 млн. евро за срок до 7 години. Лихвените проценти обикновено започват от 4 %, но могат да са и по-ниски. Лихвеният процент е фиксиран за целия срок на кредита, което позволява на лицата, разработващи проекти, по-добро бюджетирание. Удържа се също така стандартна такса от 0,8 %.

Този подход може да бъде предпочитан пред стандартното банкиране — фондът може да осигури техническа експертиза и гъвкава процедура, кредитите са с фиксиран лихвен процент без скрити такси или комисионна, а управителният съвет заседава всеки месец и взема решение своевременно.

52 % от клиентите са общини, а 36 % са корпоративни клиенти (включително дружества за предоставяне на енергийни услуги), 12% са болници и университети.

ПАРАЛЕЛНА СЕСИЯ ЗВ. ЕНЕРГИЙНА ЕФЕКТИВНОСТ В ПРОМИШЛЕННОСТТА И СЕКТОРА НА МАЛКИ И СРЕДНИ ПРЕДПРИЯТИЯ

Модератор: Ирена Младенова, управляващ директор „Ресалта“, България

Рамка за оценка и оптимизация на активи в устойчиви енергии (SEAF)

Бенедета Фризо Беллемо, директор продажби, „Joule Assets“, Европа

До февруари 2018 г. [SEAF](#) беше проект, подпомаган по линия на „Хоризонт 2020“. Идеята на проекта беше да се създаде ИТ инструмент, който да помогне за преодоляване на пречките пред финансирането на енергийната ефективност и да се утвърди като търговски жизнеспособен инструмент. „Joule Assets“ установи, че съществува значително разминаване между проектите, които търсят финансиране, и наличните средства. А също и, че това до голяма степен е свързано с групиране. Банките се използват за инвестиране в инфраструктура. Това доведе до големия въпрос: „Какво би се случило, ако всички жизнеспособни проекти наистина получат пари?“.

Инструментите, създадени като част от SEAF, помагат за преодоляване на някои от пречките пред инвестициите, като създават про форма инвестиционен рейтинг, събират информация за вътрешни норми на възвращаемост и предлагат съвети за видовете финансиране, което може да е най-подходящо. Членовете на екипа на SEAF работят също така с МСП за преразглеждане на техните договори. Екипът работи с Проекта за доверие на инвеститорите и може да използва техните стандарти, което може да доведе до получаване на отстъпки за застраховката за гаранция за изпълнение на проекта. В момента SEAF има проекти за 33 млн. евро, които очакват финансиране и се опитват да помогнат за осигуряване на адекватно предлагане и задоволяване на търсенето.

Обикновено мащабът на проектите на дружествата за предоставяне на енергийни услуги е под обичайния таван за инвестиции. SEAF се опитва да изготви рамкови договори и договори с дружества със специална инвестиционна цел (ДСИЦ), за да позволи групиране. Те имат шест фонда, които се опитват да създадат ДСИЦ, и всеки един от тях ще сформира подобен набор или група от проекти.

Инвестиции в енергийна ефективност и намаляване на емисиите на CO₂ в Солвей Соди

Теодора Борисова, мениджър „Връзки с институциите и обществеността“, Солвей Соди АД, представител на Българска федерация на индустриалните и енергийни консуматори

Българската федерация на индустриалните и енергийни консуматори (БФИЕК) е организация с нестопанска цел, основана през 2006 г. Тя представлява интересите на своите членове, предимно големи промишлени потребители на електроенергия и природен газ в България. БФИЕК има 32 членове от сектори, на които се пада над 70 % от промишлената консумация на електроенергия и над 92 % от промишлената консумация на природен газ в България.

Енергийната ефективност се счита за източник на енергия сама по себе си. Големото предизвикателство се крие в намаляването на емисиите на парникови газове чрез насърчаване на разпространението на възобновяема енергия и постигането на значими

резултати при икономията на енергия, като същевременно се запази промишлената конкурентоспособност на индустрията. Според Европейската комисия през 2012 г. делът на промишлеността от крайното потребление на енергия в ЕС е възлизал на една четвърт.

„Солвей Соди“ е най-голямото предприятие в Европа за производство на синтетична калцирана сода. През 2017 г. в предприятието бяха монтирани нови котли (котел с циркулиращ кипящ слой), а след това и оборудване за вакумно дестилиране. Очаква се различните технологии значително да намалят емисиите на замърсители на въздуха, както и да намалят емисиите на парникови газове с 15 %.

ПАРАЛЕЛНА СЕСИЯ ЗС. СИГУРНИ И ДОСТЪПНИ ЕНЕРГИЙНИ УСЛУГИ ЗА ЦЕНТРАЛНА И ЮГОИЗТОЧНА ЕВРОПА

Модератор: Анет Жан, Ръководител на сектор, Европейска комисия, EASME

Местни лидери с визия: създаване на планове за нисковъглероден преход в общностите от Югоизточна Европа

Андреас Карнър, старши консултант и ръководител на екип „Енергия и околна среда“ в ConPlusUltra

Хектор С. Паган, ръководител на екип „Изготвяне на проекти“ в Университета в Тарту

По проекта [PANEL 2050](#), финансиран по линия на „Хоризонт 2020“, се разработи процес за енергийно картографиране, с оглед идентифициране на многобройните ползи от енергийната ефективност и интегриране на местни, регионални и национални съображения. Процесът на енергийно картографиране има за цел да разработи планове за действие, които съдържат конкретни мерки за подобрения, и включва базова оценка, набелязване и ангажиране на заинтересовани лица. Въгледобивният регион в Борсод—Абауж—Земплен и Хевес в Унгария беше подпомогнат от PANEL 2050 за създаване на ново партньорство във връзка с енергийния преход. Обичайно пътните карти включват многобройни планове за действие с цели, насочени към различни сектори, включително сгради, транспорт, ангажираност на гражданите, енергопроизводство и обществени поръчки.

Разработена беше платформа за сътрудничество, Централната източноевропейска мрежа за устойчива енергия ([CEESEN](#)), която дава възможност на заинтересованите лица в региона да се свързват, да представят идеи за проекти и да намират възможности за сътрудничество с над 420 членове. CEESEN установява новатори и им осигурява необходимия капацитет за планиране, финансиране и реализиране на действия за устойчива енергия. Подходът за определяне на заинтересованите лица и партньорство доведе до многобройни истории за успех, включително до дейност в Латвия и Естония.

EuroPACE: Платформа за интегрирани подобрения на сградите в Европа

Каролина Зубел, икономист, Център за икономически и социални проучвания (CASE)

[EuroPACE](#) е платформа за финансиране, вдъхновена от модела за финансиране на чиста енергия чрез оценка на имуществото от САЩ, приложен най-напред в Калифорния. Градовете могат да използват своите правомощия за облагане с данъци, за да събират плащания за PACE чрез имуществени данъци и други местни такси, което често се нарича финансиране чрез данъци. Подходът EuroPACE предлага редица ползи, тъй като се вписва като отделна такса в стандартния документ за дължимия имуществен данък и се събира по същия начин като имуществените данъци и такси; плащанията за EuroPACE са разделени от общинските бюджети, така че финансирането от EuroPACE не е задължение на местните органи и е важно да се отбележи, че финансирането остава при имота, а не

при собственика на имота. EuroPACE предоставя обслужване на едно гише, което обединява финансиране, изпълнители и техническа помощ, и предоставя подкрепа през целия жизнен цикъл на проекта за модернизация.

Ще се извърши проучване на пазара във всички държави — членки на ЕС, за да се определят готовността, жизнеспособността и привлекателността на финансирането от EuroPACE. Методологията за пазарна оценка разглежда три основни критерия: уместност на правната рамка, възможности на общините и механизми за правни гаранции. В Централна и Източна Европа бяха извършени оценки на готовността, които показват най-висока степен на пригодност в Унгария.

Паралелно с тези оценки ще се извърши пилотно въвеждане на EuroPACE в Испания, последвано от дейности за разширяване на мащаба на приложение в цяла Европа с цел улесняване и подпомагане на 4 водещи града, които желаят да изготвят програми по EuroPACE.

Достъпни енергийни услуги — практически опит в идентифициране и справяне с енергийната бедност

Славица Робич, изпълнителен директор, DOOR, Хърватия

Проектът за намаляване на потреблението на енергия и промяна на енергийните навици ([REACH](#)) е реципиент на финансиране по „Хоризонт 2020“ и се координира от [DOOR](#), НПО, създадена в Хърватия през 2003 г., за да оказва помощ за проекти за енергийна ефективност. REACH има амбицията да оправомощи енергийно бедни домакинства да предприемат действия за пестене на енергия и за промяна на техните навици, и да представи енергийната бедност като проблем, който се нуждае от специално разработени структурни решения на местно и национално равнище и на равнище ЕС.

Съществуват специфични обстоятелства, които спомагат да се обясни преобладаващата бедност по отношение на горивата в Централна и Източна Европа. Те включват естеството на сградите, културните и социални практики и норми, и особеностите на предприетия процес на реструктуриране на енергийния сектор в региона, с проблеми като регулиране на цените.

Проектът предостави преглед на енергийната бедност за 5 местни случая и 4 държави, задълбочено обучение на местни консултанти и посещения по домовете за отделни домакинства. През експлоатационния срок на монтираните устройства посетените домакинства (над 1 500) ще спестят средно около 1,9 MWh електроенергия, 5,9 MWh топлоенергия, 113 m³ вода и над 2,4 тона емисии на CO₂.

За да се преодолее енергийната бедност, в рамките на проекта са формулирани препоръки за създаване на обслужване на едно гише с цел предоставяне на подходящи съвети и подкрепа, кредити с нулеви или ниски лихвени проценти за цялостно модернизиране, кампании за енергийна грамотност за уязвими групи, помощ за попълването на заявления за финансиране и т.н., както и схеми за подмяна на стари домакински уреди („стари за нови“).

ЗАКЛЮЧИТЕЛНА ПЛЕНАРНА СЕСИЯ

Модератор: Андрю Дийкън, координатор на политиката, Алианс за климата

Кратки доклади на модераторите на паралелни сесии

Сесия 2А — Подобряване на енергийната ефективност на жилищни сгради

По време на тази сесия беше обърнато голямо внимание на нефинансовите ползи от подобряването на енергийната ефективност (удобство, социални последици, здраве). Всички различни дискутирани подходи съставляваха ценна входяща информация за подобряване на мерките за енергийна ефективност и за разширяване на повече холистични програми за България.

Сесия 2В — Реновиране на публични сгради за подобряване на енергийната им ефективност и ролята на ДПЕУ

Участниците в тази сесия силно вярват, че финансирането на енергийната ефективност е възможно с пазарно базирани схеми и с по-малко безвъзмездни средства. Вариантите без безвъзмездни средства са възможни и могат да облекчат финансовата тежест за публичния сектор. Представеният преглед на пазара показва западащ пазар за дружествата за предоставяне на енергийни услуги през последните десет години.

Очакваше се новият документ с насоки на ЕИБ и Евростат да окаже важно въздействие върху развитието на пазара за сключване на договори за енергийна ефективност.

Ако 1 Mwh, произведен с помощта на безвъзмездни средства, изисква два пъти повече инвестиции от пазара на дружествата за предоставяне на енергийни услуги, тогава е важно инвестирането в дружества за предоставяне на енергийни услуги да може да запълни тази празнота по отношение на финансирането.

Сесия 2С. Организиране на публичен диалог по финансирането на енергийна ефективност

Политическият диалог е много важен, тъй като той може да помогне за преодоляване на затрудненията.

EEFIG разработи ефективни инструменти за привличане на частно финансиране и за подобряване на минимизирането на риска, и те следва да се използват широко.

По проекта SEFIPA също така се проведе задълбочен диалог в Австрия и това се използва за преодоляване на затрудненията с разпространението на соларни панели, включително за преодоляване на несъответствията в интересите на наемодателите и наемателите.

Работата на ЕнЕфект показва, че следва да се разработи протокол за по-малките общини, който да им помогне за намаляване на разходите за енергия в публични сгради. Следва да се стартира диалог с финансовите институции за разработване на нова рамка, адаптирана към тези ситуации.

Сесия 3А — Да направим инвестициите в енергийна ефективност осъществими

Трябва да използваме общ език при комуникацията между лицата, разработващи проекти, и финансистите.

Стандартизирането е ключово за понижаване на административните разходи. Това също така ще спечели доверието на банковия сектор. Проектът за доверие на инвеститорите е новаторски проект в този контекст.

Индивидуалните и специализираните фондове (които са различни от банки) могат да

бъдат страхотно ново действащо лице. Дори банките да имат по-добро разбиране на въпросите, свързани с енергийната ефективност, тези фондове могат да бъдат лидери.

Сесия 3В — Енергийна ефективност в промишлеността и сектора на малки и средни предприятия

Трябва да се има предвид, че енергийната ефективност не следва да касае единствено екологични подобрения. Тя също така осигурява удобство, здраве и може да допринесе за заетостта и т.н. Тези допълнителни ползи трябва да бъдат взети под внимание.

Следва да има по-голяма подкрепа за проектите за енергийна ефективност и за тяхната стандартизация (и етикетирание). Макар достъпът до финансиране да не е основният въпрос в този сектор, много по-важно е да се изгради доверие и да се намалят опасенията от риск. Организации, като Joule Assets, работят активно по тези точки — стандартни договори и тръжна документация и т.н.

Енергийната ефективност в МСП и свързаните проекти изискват повече помощ, а групирането на проекти е задължително.

Сесия 3С — Сигурни и достъпни енергийни услуги за Централна и Югоизточна Европа

По време на сесията бяха разгледани дългосрочното планиране, устойчивостта и определянето на цели в региона.

Бяха взети под внимание няколко нови начина за реновиране на дома.

Енергийният преход е локален, а трансграничното регионално сътрудничество има голям смисъл.

Енергийният преход се нуждае от маркетинг, който следва да се провежда паралелно със застъпничество и повишаване на информираността, за да се създаде търсене на местно равнище.

Финансирането чрез данъци може да промени посоката на играта. То може да бъде свързано с решения за обслужване на едно гише. Резултатите от проучването за регионална готовност са изключително положителни.

Енергийната бедност следва да се включи в политическия дневен ред. Много се прави чрез пакета от политики „Чиста енергия за всички европейци“, но е необходимо още. Предприемането на действия в тази област ще помогне за повишаване на жизнения стандарт.

Коментари от панела

Илияна Цанова, заместник-управляващ директор, Европейска инвестиционна банка

По отношение на баланса между безвъзмездни средства и финансови инструменти трябва да се акцентира върху няколко въпроса. Използването на публично финансиране чрез безвъзмездни средства е подходящо при определени обстоятелства, по-специално за справяне с енергийната бедност и за да станат сложните проекти по-достъпни.

Съществува липса на капацитет или на правилната агенция, която да изготви интегрирани стратегии (включващи безвъзмездни средства и кредити), които могат да привличат частни средства. Необходимо е също така да признаем, че безвъзмездните средства не са достатъчни за запълване на недостига на инвестиции и че е необходимо да се разработят съответни финансови инструменти. Те са най-подходящият източник на финансиране.

Инвестициите в енергийна ефективност са много добра област за финансовите инструменти, защото можете лесно да идентифицирате финансовите ползи. Необходимо е да намерим правилната комбинация от източници на финансиране. Пазарът за енергийна ефективност в региона все още е много фрагментиран. Стандартизирането се постига трудно, тъй като всеки пазар е различен и за всяка държава членка са необходими специално разработени решения. Инвестиционните платформи са ключови, тъй като те могат да комбинират различни видове проекти и различни източници на финансиране. Те не могат да се поставят в един калъп. Банките могат значително да намалят риска, но най-напред трябва да създадем подходящ пазар.

Янец Копач, директор, Енергийна общност

Правните и политическите рамки са важен елемент за намаляване на риска, включително чрез европейските директиви. Правните инструменти са ключови за повишаване на интереса на банковия сектор и за оформяне на пазара. Въпреки това много области все още се игнорират. Енергийната ефективност не е елемент на имуществения данък в много държави. Вземането на решения в жилищни сгради с голям брой апартаменти също в много случаи е пречка. Преодоляването на тези пречки не е лесно.

Енергийната ефективност следва да се превърне в бизнес както обикновено, но политиките не позволяват това да се случи. — например политиката за енергийно ценообразуване може да се използва за стимулиране на инвестиции в енергийна ефективност, но това често пъти е политически неприемливо.

Олег Циобински, служител по икономически въпроси, ИКЕ на ООН

ИКЕ на ООН извърши [проучване](#) съвместно с Центъра за енергийна ефективност в Копенхаген, за да определи ролята на заинтересованите лица, като например правителства, финансови институции, предприятия и лица, разработващи проекти, при популяризирането и реализирането на инвестиции за енергийна ефективност и за да проучи начините за преодоляване на пречките пред инвестициите. Беше установено, че слабата информираност за многобройните ползи от проектите за енергийна ефективност се разглежда като основната пречка за увеличаване на инвестициите и финансовите потоци към проекти за енергийна ефективност.

Мартин Дановски, председател на управителния съвет, Фонд на фондовете

Ролята на финансовите институции на местно равнище е да отговори на местните нужди със специално разработени решения, за да защити по-добре инвестициите. Действащите лица на пазара са напълно наясно с необходимостта от координиране на политиката, финансовите инструменти и законодателството. В момента политиката е сериозен дефицит, необходима е повече смелост. По отношение на инвестициите от частния сектор, публично-частните партньорства ще трябва да положат повече усилия и ще се нуждаят от повече подкрепа, за да достигнат пълния си потенциал.

Заключителни бележки

Тудор Константинеску, главен съветник на генералния директор по енергетика на Европейската комисия

Всички презентации и дискусии от събитието ще помогнат за напредъка на енергийната ефективност в региона. За да се реализират новите цели, договорени чрез пакета „Чиста енергия за всички европейци“, сега е моментът да започнат да се използват всички инструменти, с които разполагаме, за да съградим бъдещето.

Венета Цветкова, директор на дирекция „Енергийни проекти и международно сътрудничество“, Министерство на енергетиката, Република България

България беше държавата — членка на ЕС, с най-висок енергиен интензитет, но тази ситуация се подобри. Тя може да се подобри още повече. Министерството обмисля да си сътрудничи с Европейската комисия за организирането на национална кръгла маса за надграждане на резултатите от това събитие.